בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֶר
לֵיל פֶּסַח

הַדְּרָכוֹת נִפְלָאוֹת וִיקָרוֹת

לַעֲרִיכַת לֵיל־הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ בְּדֶרֶךְ הַצַּדִּיקִים

***

נֶאֱמַר מִפִּי מוֹרֵנוּ הָרַבָּ"ץ

רַבִּי **יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעֶזֶר** שְׁלִיטָ"א

יוצא לאור על־ידי

לתגובות והארות
והשגת ספרי מו"ר הרח"צ שליט"א:
טל': 058–456–3404

דוא"ל: s0584563404@gmail.com

הַקְדָּמָה

הַקְדָּמָה וַהֲכָנָה נְחוּצָה יֵשׁ לִקְרַאת הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ - 'לֵיל־הַסֵּדֶר', וְהִיא: **סַבְלָנוּת**. בְּלֵיל פֶּסַח יוֹרְדִים אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים וּמְיֻחָדִים עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל - שֶׁלֹּא מִתְגַּלִּים בְּכָל הַשָּׁנָה, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהִזָּהֵר אָז מְאֹד בְּמִדַּת "אֶרֶךְ אַפַּיִם", לְדַקְדֵּק שֶׁבַּבַּיִת תִּהֵא אֲוִירָה שֶׁל שָׁלוֹם, רֵעַ וְשִׂמְחָה, לְלֹא שׁוּם כַּעַס וּקְפִידוּת. בְּלֵיל הַסֵּדֶר יוֹשְׁבִים כְּמוֹ מְלָכִים [וְאִם הָאִישׁ הוּא 'מֶלֶךְ', מְמַלְּא הָאִשָּׁה הִיא 'מַלְכָּה'...], הַכֹּל מְסֻדָּר וּמְצֻחְצָח, מְסֻבִּים אֱצֶל הַשֻּׁלְחָן, אַךְ דַּיְקָא אָז מַגִּיעִים הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁל כַּעַס... עוֹד לֹא הִתְחִילוּ "קַדֵּשׁ", וְהִנֵּה הַיֶּלֶד הַקָּטָן נִדְנֵד אֶת הַכּוֹס, נִשְׁפַּךְ הַיַּיִן, וְכָל הַמַּפָּה אֲדֻמָּה...

אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אֶת הַהַקְדָּמָה הַזּוֹ, הוּא מִיָּד מִתְפָּרֵץ עַל הַיֶּלֶד: "מֶה עָשִׂיתָ?! אֵיךְ לֹא שָׁמַרְתָּ?!"... וְהוּא מִתְפָּרֵץ עַל אִשְׁתּוֹ: "הַכֹּל זוֹ הָאַשְׁמָה שֶׁלָּךְ! לָמָּה לֹא שָׁמַרְתְּ עַל הַיְלָדִים?!"... **אַךְ זוֹהִי הַהַקְדָּמָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁצְּרִיכָה לִהְיוֹת לָאָדָם, שֶׁבְּלֵיל פֶּסַח מִתְאַזְּרִים בַּהַמּוֹן "אֲרִיכוּת אַפַּיִם", וְאִם קָרָה וְנִשְׁפַּךְ הַיַּיִן עַל הַמַּפָּה וְכָל הַמַּפָּה אֲדֻמָּה - כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת, שֶׁהַמַּפָּה תִּהֵא אֲדֻמָּה... הָעִקָּר שֶׁהָאָדָם בְּעַצְמוֹ לֹא יִהְיֶה אָדֹם מֵרֹב כַּעַס וַעֲצַבִּים...**

עִקַּר מִצְוַת הַסֵּדֶר הִיא (שְׁמוֹת יג, ח) "**וְהִגַּדְתָּ לִבְנְךָ**" - לְהַסְבִּיר לַיְלָדִים וּלְלַהֵב אוֹתָם לְכָל עִנְיְנֵי הַסֵּדֶר, וְעַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה סַבְלָנוּת, וּכְדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת בָּנִים, סְעִיף קז): **הַבָּנִים שׁוֹטִים כְּשֶׁאֲבִיהֶם כַּעֲסָן**; כִּי כְּשֶׁהָאַבָּא כַּעֲסָן וְאֵין לוֹ סַבְלָנוּת, מָה הַיְלָדִים יֵדְעוּ?... עַל־כֵּן זוֹ

הַקְדָּמָה נְחוּצָה מְאֹד קֹדֶם הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה - אֲרִיכוּת אַפַּיִם!
סַבְלָנוּת זֶה הַפֶּתַח שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה!

דָּבָר נוֹסָף חָשׁוּב מְאֹד: **לָנוּחַ בְּעֶרֶב פֶּסַח**, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה כֹּחַ לַעֲבוֹדָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַלַּיְלָה, וְיִהְיֶה סַבְלָן וְעֵרָנִי כָּרָאוּי.

עוֹד צְרִיכִים לִזְכֹּר דִּבְרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁבְּעֵת עֲרִיכַת **לֵיל־הַסֵּדֶר**, אָז הוּא הַזְּמַן שֶׁאָדָם מְסַדֵּר לְעַצְמוֹ סֵדֶר עַל כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְאֵיךְ שֶׁיִּתְנַהֵג בְּלֵיל הַסֵּדֶר - זֶה הַסֵּדֶר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כָּל הַשָּׁנָה! אַשְׁרֵי מִי שֶׁזּוֹכֵר כָּל זֶה הֵיטֵב בְּתוֹר הֲכָנָה אֶל הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה.

בְּגִשְׁתֵּנוּ לְבָאֵר עִנְיְנֵי הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ 'לֵיל־הַסֵּדֶר', צְרִיכִין לִזְכֹּר הֵיטֵב, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁעוֹשִׂים בַּלַּיְלָה הַזֶּה - זֶה מְקֻשָּׁר לְכָל הָעוֹלָמוֹת; אָכֵן, עוֹשִׂים אָנוּ אֶת כָּל עִנְיְנֵי הַסֵּדֶר בְּתוֹר עֲשִׂיָּה גַּשְׁמִית, אַךְ זֶה מְקֻשָּׁר בְּאֹפֶן אַמִּיץ וְחָזָק לְעִנְיָנִים רוּחָנִיִּים וּגְבוֹהִים, וְדָבָר זֶה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ גַּם עַל הֲכָנַת הַקְּעָרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל לֵיל־הַסֵּדֶר, וְעַל־כֵּן הִיא חֵלֶק בִּלְתִּי נִפְרָד מֵעִנְיְנֵי הַלַּיְלָה, וְגַם בָּזֶה צְרִיכִים הֲכָנָה גְּדוֹלָה, לָדַעַת מָה עוֹשִׂים וְעַל מָה עוֹשִׂים, וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהָכִין עַצְמוֹ כָּרָאוּי לְכָל זֶה עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת דִּבְרֵי הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים!

סִדּוּר הַקְּעָרָה

בְּעֵת סִדּוּר הַקְּעָרָה לְכְבוֹד הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ, נַעֲשִׂים דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים מְאֹד, וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁעוֹשִׂין אָז מְרַמְּזִים עַל עִנְיָנִים גְּבוֹהִים וְרָמִים, וְאָדָם צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד בְּעֵת שֶׁמְּסַדֵּר אֶת הַקְּעָרָה הַקְּדוֹשָׁה לְכְבוֹד לֵיל־הַסֵּדֶר, וְלָדַעַת שֶׁבְּכָל סִימָן וְסִימָן יֶשְׁנוֹ לִמּוּד פְּנִימִי לְעוּבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה, וּמְסֻגָּל מְאֹד לְבַקֵּשׁ אָז עַל אוֹתוֹ הָעִנְיָן, וּלְהִתְעוֹרֵר וּלְכַוֵּן אֶל אוֹתוֹ הָעִנְיָן, וְהַמְנָהָג הוּא לוֹמַר כָּל סִימָן וְסִימָן בְּקוֹל רָם.

ג' הַמַּצּוֹת:

תְּחִלָּה יִקַּח אֶת הַמַּצָּה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד 'חָכְמָה', וְאַחַר־כָּךְ הַמַּצָּה הַשְּׁנִיָּה, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד 'בִּינָה', וְאַחֲרֶיהָ אֶת הַשְּׁלִישִׁית, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד 'דַּעַת', שֶׁזֶּה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל הַשֵּׂכֶל שֶׁל הָאָדָם, כִּי חָכְמָה, בִּינָה וְדַעַת, הֵם הַשְּׁלֹשָׁה מֹחִין שֶׁל הָאָדָם, וְעַל־כֵּן בְּעֵת סִדּוּר הַמַּצּוֹת יְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיְּזַכֶּה לְ'חָכְמָה' - לְהַכִּיר אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא מִכָּל פְּרָטֵי הַבְּרִיאָה; וְכֵן שֶׁיְּזַכֶּה לְ'בִינָה' - לְהָבִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִמְצָא אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ תָּמִיד; וְכֵן שֶׁיְּזַכֶּה לְ'דַעַת' - הֵינוּ לִקְנוֹת יְדִיעָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיַחְדִּיר בְּדַעְתּוֹ הֵיטֵב שֶׁכָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו בַּחַיִּים, הֵן אִם זֶה טוֹב, וְהֵן אִם נִרְאֶה לְהֶפֶךְ מִטּוֹב, הַכֹּל מַגִּיעַ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזּוֹ נִקְרֵאת 'דַּעַת' אֲמִתִּית' (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א, סִימָן ד).

וּבְלֵיל־הַסֵּדֶר לוֹקְחִין אֶת אֵלּוּ ג' הַמַּצּוֹת הָרוֹמְזוֹת לְמֹחַ הָאָדָם, וּמוֹרֶה עַל כְּלָל הַדְּבָרִים שֶׁעוֹבְרִים לוֹ בְּמֹחוֹ, וְעוֹשִׂים מִכָּל זֶה 'סֵדֶר', שֶׁזֶּהוּ "לֵיל־הַסֵּדֶר", הֵינוּ שֶׁמַּתְחִילִים לְקַדֵּשׁ אֶת הַמֹּחִין, כִּי הַמַּחְשָׁבוֹת הַזָּרוֹת מְכַוְּנוֹת בְּשֵׁם 'חָמֵץ', כִּי מַחְמִיץ מֹחוֹ בְּאֵלּוּ הַמַּחְשָׁבוֹת, וּמֵאִידָךְ - מַחֲשָׁבוֹת

טוֹבוֹת זוֹ הַ׳מַּצָּה׳ הַקָּדוֹשָׁה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲר״ן, חֵלֶק א, סִימָן ה), וְעַל־כֵּן מְאֹד מִסְגָּל אָז לְבַקֵּשׁ: **׳רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנַחְנוּ רוֹצִים שֶׁכָּל הַשָּׁנָה יִהְיֶה לָנוּ אֶת הַ״סֵּדֶר״ הַזֶּה! שֶׁקְּדֻשַּׁת הַמַּצּוֹת תְּלַוֶּה אוֹתָנוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ – שֶׁנִּזְכֶּה לְשֵׂכֶל קָדוֹשׁ וְטָהוֹר, לִרְאוֹת תָּמִיד אֶת אֱלֹקוּתְךָ יִתְבָּרַךְ מִכָּל פְּרָט וּפְרָט, וְנַחְשֹׁב תָּמִיד רַק מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת וּקְדוֹשׁוֹת, וְלֹא נַחְמִיץ מֹחֵנוּ בְּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, חַס וְשָׁלוֹם!׳**.

וּמַצּוֹת אֵלּוּ הֵן כְּנֶגֶד ׳כֹּהֵן׳, ׳לֵוִי׳, ׳יִשְׂרָאֵל׳, רָאשֵׁי־תֵּבוֹת כְּלָ״י, כִּי בָּזֶה מֵכִין לוֹ כְּלִי קָדוֹשׁ לְקַבֵּל בְּתוֹכוֹ אֶת הָאוֹרוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל לֵיל־הַסֵּדֶר. [וּכְדֵי לְעַנְיֵן אֶת הַיְלָדִים, יָרִים אֶת הַמַּצָּה הָרִאשׁוֹנָה וְיַגִּיד לָהֶם: ׳אַתֶּם רוֹאִים? לַמַּצָּה הַזּוֹ קוֹרְאִים ׳כֹּהֵן׳... זוֹהִי ׳מַצָּה כֹּהֵן׳, זוֹהִי ׳מַצָּה לֵוִי׳, וְזוֹהִי ׳מַצָּה יִשְׂרָאֵל״...].

וּכְשֶׁאָדָם אוֹכֵל אֶת הַמַּצּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, הֵן אֶת מַצּוֹת הַחִיּוּב שֶׁל לֵיל־הַסֵּדֶר, וְהֵן שְׁאָר מַצּוֹת שֶׁאוֹכֵל בְּכָל מֶשֶׁךְ יְמֵי הֶחָג הַקָּדוֹשׁ, בָּזֶה הוּא מַכְנִיס בְּעַצְמוֹ אֱמוּנָה וּרְפוּאָה, וְכִדְאִיתָא בַּזֹּהַר־הַקָּדוֹשׁ (בֹּא מא.), שֶׁהַמַּצּוֹת נִקְרָאוֹת ׳מֵיכְלָא דִּמְהֵימְנוּתָא׳ [מַאֲכָל שֶׁל אֱמוּנָה]; לָמָּה? כִּי הוּא שׁוֹאֵל אֶת עַצְמוֹ: לָמָּה אֲנִי בְּעֶצֶם אוֹכֵל מַצָּה עַכְשָׁו? הֲלֹא רַק מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא צִוָּה אוֹתִי... נִמְצָא, שֶׁבְּכָל לְעִיסָה נִכְנֶסֶת בּוֹ אֱמוּנָה. וְעוֹד אִיתָא בַּזֹּהַר־הַקָּדוֹשׁ (תְּצַוֶּה קפג:), שֶׁהַמַּצּוֹת נִקְרָאוֹת: ׳**מֵיכְלָא דְּאַסְוָתָא**׳ [מַאֲכָל שֶׁל רְפוּאָה]; וְעַל־כֵּן רָאוּי לְכַוֵּן בְּעֵת אֲכִילַת מַצָּה שֶׁל פֶּסַח – לְהַמְשִׁיךְ לְעַצְמוֹ רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל רְמַ״ח אֵבָרָיו וּשְׁסָ״ה גִּידָיו – רְפוּאַת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאַת הַגּוּף, וּלְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה בְּאוֹתָהּ עֵת בְּכַוָּנָה גְּדוֹלָה.

וְכֵן יְבַקֵּשׁ אָז הַרְבֵּה מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁיִּזְכֶּה לִפְשִׁיטוּת וּתְמִימוּת, וּכְמוֹ הַמַּצָּה שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוּת – רַק קֶמַח וּמַיִם, וְכֵן

שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲנָוָה טְהוֹרָה, שֶׁזּוֹהִי הַמַּצָּה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁנִּקְרֵאת ׳לֶחֶם עֹנִי׳, וְאֵינָהּ תּוֹפַחַת וְכוּ׳ כְּמוֹ הֶחָמֵץ הַטָּמֵא, שֶׁרוֹמֵז עַל גַּאֲוָה וְיֵשׁוּת, רַק מַכְנִיעָה עַצְמָהּ בְּשִׁפְלוּת אֱמִתִּית; אַשְׁרֵי הַמַּכְנִיס כָּל זֹאת הֵיטֵב אֶל לִבּוֹ, וְיַרְגִּישׁ הַרְגָּשָׁה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי בַּלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה - לֵיל־הַסֵּדֶר, וּבְכָל יְמֵי פֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים!

שֵׁשֶׁת הַסִּימָנִים

אַחַר־כָּךְ יְסַדֵּר בַּקְּעָרָה אֶת שֵׁשֶׁת **הַסִּימָנִים** הַקְּדוֹשִׁים, הַמְכֻוָּנִים כְּנֶגֶד הַסְּפִירוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת: זְרֹעַ - ׳חֶסֶד׳, בֵּיצָה - ׳גְּבוּרָה׳, מָרוֹר - ׳תִּפְאֶרֶת׳, חֲרֹסֶת - ׳נֶצַח׳, כַּרְפַּס - ׳הוֹד׳, חַזֶּרֶת - ׳יְסוֹד׳. וְהַקְּעָרָה בְּעַצְמָהּ הִיא ׳**מַלְכוּת**׳.

תְּחִלָּה לוֹקְחִים אֶת הַזְּרוֹעַ, וְהוּא כְּנֶגֶד מִדַּת הַחֶסֶד, בְּחִינַת (דְּבָרִים ד, לד) ״וּבְזְרוֹעַ נְטוּיָה״ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאָז צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זַכֵּנִי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד כָּל הַשָּׁנָה, שֶׁמִּדַּת הַחֶסֶד תִּהְיֶה אֶצְלִי מֻשְׁלֶמֶת!״.**

אַחַר־כָּךְ יֵשׁ אֶת הַבֵּיצָה, וּמְרַמֶּזֶת עַל מִדַּת הַגְּבוּרָה, וְאָז צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זַכֵּנִי לִגְבוּרָה קְדוֹשָׁה, שֶׁאֶכְבֹּשׁ אֶת הַיֵּצֶר הָרַע שֶׁלִּי!״.**

אַחַר־כָּךְ שָׂמִים אֶת הַמָּרוֹר, וּמַנִּיחִים אוֹתוֹ בְּאֶמְצַע הַקְּעָרָה, וְהוּא כְּנֶגֶד **תִּפְאֶרֶת**, שֶׁזֶּה עִנְיַן שֶׁאָדָם יוֹדֵעַ אֵיךְ אֲפִלּוּ לֶאֱכֹל מָרוֹר... אָמְנָם זֶה חָרִיף, אֲבָל אִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לֶאֱכֹל מָרוֹר - אוֹכְלִים אֶת זֶה בְּשִׂמְחָה, כִּי זֶהוּ רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָז מְבַקְּשִׁים עַל זֶה: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּזַכֵּה אוֹתִי לְקַבֵּל אֶת הַכֹּל בְּשִׂמְחָה, שֶׁאַף־פַּעַם לֹא אֶכְעַס וְלֹא אֶתְבַּלְבֵּל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם!״.**

לְאַחַר־מִכֵּן לוֹקְחִים אֶת הַחֲרוֹסֶת וְשָׂמִים אוֹתָהּ תַּחַת הַזְּרוֹעַ מִצַּד יָמִין, וְאוֹמֵר הָאָרְ״י הַקָּדוֹשׁ: ׳חֲרוֹסֶת׳ אוֹתִיּוֹת ח״ס רו״ת; ׳חָס׳ זֶה עִנְיָן שֶׁל רַחֲמָנוּת וּבְגִימַטְרִיָּא ״חַיִּים״, ו׳רוּת׳ זֶה עִנְיָן שֶׁל תְּפִלָּה [כְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (בְּרָכוֹת ז:): ׳מִפְּנֵי מָה נִקְרָא שְׁמָהּ ׳רוּת׳? מִפְּנֵי שֶׁזָּכְתָה וְיָצָא מִמֶּנָּה דָּוִד שֶׁרָוָּהוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת׳], לְרָמֵז שֶׁהַתְּפִלָּה מַמְשִׁיכָה עַל הָאָדָם אֶת הָרַחֲמָנוּת הֲכִי גְּדוֹלָה וְאֶת הַחַיִּים, וְהִיא כְּנֶגֶד מִדַּת הַנֵּצַח, וּמִנְהָגוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע הָיָה לְהַכְרִיז: ״חֲרוֹסֶת - נֵצַח!״ ׳נֵצַח׳ זֶה רַבֵּנוּ זַ״ל כַּיָּדוּעַ [וְעַל־כֵּן שְׁמוֹ כְּמִנְיַן ׳נֵצַח׳, וְכֵן כְּמִנְיַן ׳פֶּסַח׳], וּצְרִיכִים לְבַקֵּשׁ אָז שֶׁאָדָם יִזְכֶּה לִהְיוֹת חָזָק בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, וְכָךְ יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ רַחֲמָנוּת אֲמִתִּית וְחַיִּים נִפְלָאִים, וְכֵן יִתְעוֹרֵר לְהִתְקָרְבוּת אֲמִתִּית אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת - רַבֵּנוּ זַ״ל, וְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים.

אַחַר־כָּךְ מַגִּיעַ הַכָּרְפַּס, וְאוֹתוֹ שָׂמִים תַּחַת הַבֵּיצָה - בְּצַד שְׂמֹאל, וְהוּא כְּנֶגֶד מִדַּת הַהוֹד, עִנְיָן שֶׁל תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּצְרִיכִים אָז לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהוֹדוֹת לְה׳ יִתְבָּרַךְ גַּם עַל הַדְּבָרִים הַקָּטַנִּים - כְּמוֹ ׳כַּרְפַּס׳, שֶׁהוּא יֶרֶק פָּשׁוּט וְזוֹל מְאֹד, וְקַל־וָחֹמֶר לֹא לִשְׁכֹּחַ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים, לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל לְה׳ יִתְבָּרַךְ!

אַחַר־כָּךְ מַגִּיעִים לַחֲזֶרֶת, שֶׁהִיא כְּנֶגֶד מִדַּת הַיְסוֹד, שֶׁזֶּה הַצַּדִּיק, וְהוּא הַסִּימָן הַשִּׁשִּׁי מִשִּׁשֶּׁת הַסִּימָנִים, וְהַמִּנְהָג לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִמּוֹ בִּשְׁבִיל ה׳כּוֹרֶךְ׳ (כְּדִלְהַלָּן), שֶׁבָּזֶה מְגַלִּים אֵיךְ שֶׁהַמְּרִירוּת כְּרוּכָה מִשְּׁנֵי הַכִּוּוּנִים בֶּאֱמוּנָה חֲזָקָה - אֵלּוּ הֵם הַמַּצּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וּמְבַקְּשִׁים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת תָּמִיד חֲזָקִים בֶּאֱמוּנָה, אֲפִלּוּ אִם עוֹבֵר עַל הָאָדָם עִנְיָן שֶׁל ׳חֲזֶרֶת׳, יְחַזֵּק עַצְמוֹ בַּ׳יְסוֹד׳ - לְמוּדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת.

וּבָזֶה זוֹכִין לְהַשְׁלִים אֶת שֵׁשֶׁת הַמִּדּוֹת: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תִּפְאֶרֶת, נֵצַח, הוֹד וְיסוֹד, וְהַמִּדָּה הַשְּׁבִיעִית הִיא מַלְכוּת, שֶׁזּוֹ הַקְּעָרָה בְּעַצְמָהּ. בְּלֵיל פֶּסַח יֵשׁ בְּכָל בָּתֵּי יִשְׂרָאֵל קְעָרָה שֶׁעָלֶיהָ שָׂמִים אֶת כָּל הַסִּימָנִים הַלָּלוּ, וְהַקְּעָרָה רוֹמֶזֶת לְמִדַּת הַמַּלְכוּת, שֶׁזּוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם.

מוֹהַרְא״שׁ זי״ע הָיָה רָגִיל לְפָרֵשׁ בָּזֶה, שֶׁ׳קְּעָרָה׳ עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָּא ׳שָׂעָה׳, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (אָבוֹת ד, ג): ׳אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה׳; פֵּרוּשׁ: לְכָל אָדָם יֵשׁ אֶת הַ״שָּׁעָה״ שֶׁלּוֹ, הַיְנוּ שְׁעַת הַצָּלָחָתוֹ, וְאָדָם צָרִיךְ לִשְׁמֹר מְאֹד שֶׁלֹּא יְפַסְפֵּס אֶת שְׁעַת הַצָּלָחָתוֹ, וּלְעִנְיָנֵינוּ - זֶה סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ עַל הַ״שָּׁעָה״ הַגְּדוֹלָה שֶׁל ׳לֵיל־הַסֵּדֶר׳, שֶׁבָּזֶה מִתְעוֹרֵר מְאֹד עִנְיָן ״שָׁעָה הִתְבּוֹדְדוּת״ שֶׁלִּמְּדָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל [הֵן מֶשֶׁךְ שָׁעָה שְׁלֵמָה כִּפְשׁוּטוֹ, וְהֵן זְמַן מְסֻיָּם -שֶׁנִּקְרָא גַּם־כֵּן ״שָׁעָה״], וְהַכֹּל הוּא עִנְיָן הַ״קְּעָרָה״ שֶׁל הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, שֶׁבּוֹ זוֹכִים לְ׳פֶּה־סָח׳ - לִפְתֹּחַ אֶת הַפֶּה וּלְהִתְבּוֹדֵד לְה׳ יִתְבָּרַךְ, וְאָז מִתְקַיֵּם אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד ״אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה״ - לְכָל יְהוּדִי יֵשׁ אֶת הַ׳שָּׁעָה׳ - הַ׳קְּעָרָה׳ הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, שֶׁהִיא הַכְּלִי שֶׁצְּרִיכִים לְהָכִין בִּכְדֵי לְקַבֵּל בְּתוֹכוֹ אֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת, עַל־כֵּן שַׁפִּיר עוֹלֶה בְּקֶנֶה אֶחָד עִנְיָן שֶׁל ׳שָׂעָה׳ ו׳קְּעָרָה׳.

וְהַקְּעָרָה הִיא כְּנֶגֶד מִדַּת הַמַּלְכוּת, שֶׁזֶּה עִנְיָן שֶׁל אֱמוּנָה, לְלַמֵּד לָאָדָם שֶׁעָלָיו לְקַיֵּם אֶת הַכֹּל מִתּוֹךְ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, לְלֹא שׁוּם חָכְמוֹת וְהַשְׂכָּלוֹת, כִּי הִנֵּה לָקַחְתָּ אֶת הַזְּרוֹעַ, הַבֵּיצָה, הַמָּרוֹר, הַחֲרוֹסֶת, הַכַּרְפַּס וְהַחֲזֶרֶת, וְשַׂמְתָּ אֶת הַכֹּל בְּתוֹךְ הַקְּעָרָה - בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, וְעַתָּה פְּתַח פִּיךָ וְיָאִירוּ דְּבָרֶיךָ: ״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶת כָּל זֶה סִדַּרְתִּי בְּפִשְׁטוּת, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ: זַכֵּנוּ שֶׁהַמִּדּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָאֵלּוּ יִלְווּ אוֹתָנוּ בִּקְדֻשָּׁה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ ׳חֶסֶד׳ - שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד כָּל הַשָּׁנָה, שֶׁנִּזְכֶּה לִ׳גְבוּרָה׳ -

לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֶר הָרָע כָּל הַשָּׁנָה, שֶׁנִּזְכֶּה לְ׳תִפְאֶרֶת׳ - לְפַרְנָסָה בְּשֶׁפַע, וְכֵן לְ׳נֶצַח׳ - הִתְקָרְבוּת אֲמִתִּית לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, וְ׳הוֹד׳ - לְהוֹדוֹת לְךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכֵן לְ׳יסוֹד׳ - לִהְיוֹת קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים!״.

זֶה עִנְיַן הַסִּדּוּר שֶׁל הַקְּעָרָה, שֶׁזֶּהוּ סוֹד ״אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה״ - ׳שָׁעָה׳ רוֹמֵז עַל אוֹתָהּ הַ׳שָּׁעָה׳ שֶׁבָּהּ מְכִינִים אֶת הַ׳קְּעָרָה׳, שֶׁאָמְנָם זֶהוּ זְמַן קָצָר, וְזֶה לוֹקֵחַ דַּקּוֹת סְפוּרוֹת, אֲבָל אָז מְכִינִים אֶת הַכְּלִי לְקַבָּלַת הַשֶּׁפַע, וְזוֹכִים לַהֲכָנָה אֲמִתִּית וּקְדוֹשָׁה לִקְרַאת לֵיל־הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ, וְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת הַנִּפְלָאוֹת שֶׁזּוֹכִים לְקַבֵּל בּוֹ.

לְבִישַׁת הַקִּיטֶל

מִנְהָג יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים - שֶׁמְּסַדֵּר הַסֵּדֶר לוֹבֵשׁ קִיטֶל, וְאָכֵן מִצַּד אֶחָד זֶה עִנְיַן שֶׁל מַלְכוּת, אַךְ כְּמוֹ־כֵן הַקִּיטֶל מְרַמֵּז עַל הַבֶּגֶד הַלָּבָן שֶׁבּוֹ מַלְבִּישִׁים אֶת הָאָדָם אַחַר שֶׁגָּמַר אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, בְּעֵת שֶׁחוֹזֶרֶת נִשְׁמָתוֹ לְמַעְלָה, שֶׁגַּם אָז מַלְבִּישִׁים אוֹתוֹ בְּבֶגֶד לָבָן, נִמְצָא שֶׁהַקִּיטֶל מַזְכִּיר אֶת הָאָדָם עַל הַתַּכְלִית, וְלָכֵן אֵין בּוֹ כִּיסִים, וּכְמוֹ בְּתַכְרִיכִים שֶׁמַּלְבִּישִׁים לָאָדָם אַחַר פְּטִירָתוֹ - שֶׁאֵין בָּזֶה כִּיסִים, לֹא יְכוֹלִים לְהַחְבִּיא שָׁם כֶּסֶף אוֹ זָהָב וְתַכְשִׁיטִים... מַשְׁאִירִים אֶת הַכֹּל פֹּה בָּזֶה הָעוֹלָם, וְלוֹקְחִים רַק אֶת הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁאָדָם זָכָה לִרְכֹּשׁ לְעַצְמוֹ כָּאן בָּזֶה הָעוֹלָם, וְעַתָּה - בְּתִחְלָתוֹ שֶׁל ׳לֵיל־הַסֵּדֶר׳ הַקָּדוֹשׁ, לוֹבְשִׁים אֶת הַקִּיטֶל כְּדֵי לְהַזְכִּיר לְעַצְמֵנוּ לְהִשָּׁאֵר תָּמִיד עִם בְּגָדִים לְבָנִים, דְּהַיְנוּ לִלֹא שׁוּם רָבָב שֶׁל כַּעַס וּקְפִּידוּת, אֶלָּא שֶׁהַכֹּל יִתְנַהֵל בְּרוֹגַע וּבְשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה; לְכָל זֶה מִתְעוֹרְרִין בְּעֵת לְבִישַׁת הַקִּיטֶל.

הַמִּנְהָג הוּא שֶׁמַּכְרִיזִים וּמְפָרְשִׁים כָּל אֶחָד מִשְּׁמוֹת סֵדֶר לֵיל פֶּסַח, הַיְנוּ 'קַדֵּשׁ', 'וּרְחַץ' וְכוּ' וְכוּ',
וּנְבָאֲרָם אַחַת לְאַחַת בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא:

קַדֵּשׁ

אֶת הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ מַתְחִילִים בַּאֲמִירַת הַקִּדּוּשׁ, שֶׁהוּא לָשׁוֹן שֶׁל 'קִדֻּשָּׁה', וְזֶה מְרַמֵּז עַל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁאָדָם זוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשׁ. כְּשֶׁאָדָם אוֹמֵר אֶת הַמִּלִּים הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל הַקִּדּוּשׁ - זֶה מַמְשִׁיךְ עָלָיו קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, וּבִפְרָט בְּלֵיל־הַסֵּדֶר.

וְהַמִּנְהָג שֶׁכֻּלָּם אוֹמְרִים יַחְדָּיו: 'קַדֵּשׁ', וּבָזֶה מַכְרִיזִים שֶׁעַתָּה אָנוּ זוֹכִים לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמֵנוּ קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה, וְכִלְשׁוֹן חֲתִימַת הַקִּדּוּשׁ: "מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים", וּמוֹסִיפִים אָז אֶת בִּרְכַּת "שֶׁהֶחֱיָנוּ", שֶׁבָּזֶה אֲנַחְנוּ נוֹתְנִים שֶׁבַח וְהוֹדָאָה עַל שֶׁזְּכִינוּ לְהַגִּיעַ לְלֵיל פֶּסַח הַקָּדוֹשׁ, וְזוֹכִים לְכָל הָאוֹרוֹת וְהַקְּדֻשּׁוֹת הַלָּלוּ, שֶׁבָּהֶם אֲנַחְנוּ 'מַטְעִינִים' אֶת עַצְמֵנוּ בִּקְדֻשָּׁה וְשִׂמְחָה לְכָל מֶשֶׁךְ יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּכְדִגְמַת הַטַּעֲנַת 'מַצְבֵּר' גַּשְׁמִי, כֵּן הוּא כְּשֶׁמַּגִּיעִים אֶל הַחַגִּים הַקְּדוֹשִׁים, בָּהֶם אֲנַחְנוּ מַטְעִינִים אֶת הַלֵּב שֶׁלָּנוּ שֶׁיִּהְיֶה מָלֵא עִם שִׂמְחָה וֶאֱלֹקוּת לְכָל יְמוֹת הַחֹל.

וּרְחַץ

אַחַר הַקִּדּוּשׁ רוֹחֲצִים אֶת הַיָּדַיִם, וּנְטִילָה זוֹ הִיא לְלֹא בְּרָכָה, וּצְרִיכִין לְהִתְעוֹרֵר אָז בְּיוֹתֵר לְמִדַּת אֶרֶךְ אַפַּיִם (כַּמְבֹאָר בַּהַקְדָּמָה), וְלִשְׁמִירָה אֲמִתִּית

מִכָּל מִינֵי כַּעַס שֶׁבָּעוֹלָם, וְלָכֵן ׳רְחַץ׳ אוֹתִיּוֹת ׳רָצַח׳, כִּי אָז זוֹכִין לִשְׁמִירָה מֵ׳רָצַח׳ הַכַּעַס, רַחֲמָנָא לִצְלָן.

בְּנוֹסָף, עִנְיַן רְחִיצַת הַיָּדַיִם רוֹמֵז לְעִנְיַן שֶׁאָדָם מַחְדִּיר הֵיטֵב בְּדַעְתּוֹ שֶׁכָּל הַדְּבָרִים שֶׁהוּא זוֹכֶה לָהֶם, הַכֹּל מַגִּיעַ מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה לֹא מֻחָמַת "הַיָּדַיִם שֶׁלּוֹ"... יֵשׁ הַחוֹשְׁבִים: "הַיָּדַיִם שֶׁלִּי הֵם הַמַּרְוִיחִים אֶת הַכֶּסֶף... יֵשׁ לִי יְדֵי זָהָב"... וְלָכֵן רוֹחֲצִים אֶת הַיָּדַיִם קֹדֶם כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, כִּי זוֹכִים אָז לְטַהֵר אֶת יָדֵינוּ מִכָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת שֶׁל גַּאֲוָה וְיֵשׁוּת, וּלְהָבִין שֶׁכָּל הַכֹּחַ מַגִּיעַ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בִּלְבַד, וּמִתְעוֹרְרִים לָזֶה בְּמֻיָּחָד בְּלֵיל־הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ, כִּי אָז זוֹכִין לַעֲשׂוֹת ׳סֵדֶר׳ לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְזֶהוּ יְסוֹד הַיְסוֹדוֹת - לִזְכֹּר שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לָאָדָם, הַכֹּל מַגִּיעַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּמַה לּוֹ לָאָדָם לְהִתְפָּאֵר אוֹ לְהִתְגָּאוֹת בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו וְכוּ׳, אוֹ לַחֲשֹׁב עַצְמוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ וּ׳מֵבִין׳ וְ׳עוֹשֶׂה׳, כִּי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הוּא "הַנּוֹתֵן לְךָ כֹּחַ", וְהַכֹּל הוּא מַתְּנַת חִנָּם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִקְנוֹת יְדִיעָה זוֹ בְּנַפְשׁוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא חַי חַיִּים אֲחֵרִים לְגַמְרֵי!

כַּרְפַּס

אַחַר הַנְּטִילָה אוֹכְלִים אֶת הַ׳כַּרְפַּס׳ [תַּפּוּחַ אֲדָמָה, פֶּטְרוֹזִילְיָה, צְנוֹן, כָּל אֶחָד כְּפִי מִנְהָגוֹ (יֵשׁ מִנְהָגִים שׁוֹנִים בָּזֶה כְּפִי הַמָּסֹרֶת שֶׁל כָּל אֶחָד)], וְזֶה מְרַמֵּז עַל פַּרְנָסָה, וְעַל־כֵּן מְקֹדֶם נוֹטְלִים אֶת הַיָּדַיִם, כְּדֵי שֶׁאָדָם יַחְדִּיר הֵיטֵב בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַפַּרְנָסָה אֵינָהּ בְּיָדַיִם שֶׁלּוֹ, אֶלָּא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאַף שֶׁלִּפְעָמִים אֵין לוֹ אֶלָּא רַק אֵיזֶה יֶרֶק קָטָן, וְאַף הוּא פַּחוֹת מִכְּזַיִת, כְּמוֹ הַ׳כַּרְפַּס׳, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה יִּהְיֶה אִתּוֹ, וּמֵהֵיכָן תָּבוֹא פַּרְנָסָתוֹ, אֲבָל הוּא יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא! וְגַם עַל אוֹתָהּ חֲתִיכַת יֶרֶק קְטַנָּה הַפְּחוּתָה מִכְּזַיִת -

הוּא נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהׄ׳ יִתְבָּרַךְ [כִּי ׳כַּרְפַּס׳ כְּנֶגֶד מִדַּת הַ׳הוֹד׳, וְכַנַּ״ל].

וְעַל־כֵּן ׳כַּרְפַּס׳ אוֹתִיּוֹת ׳כַּסֵּפֶר׳, הַיְנוּ שֶׁהַפַּרְנָסָה תִּהְיֶה לְךָ כְּפִי שֶׁאַתָּה תִּבְרַח אֶל הַסֵּפֶר, תְּזַכֶּה לְהַתְמִיד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי כְּשֶׁאָדָם חָזָק בְּקִבִּיעַת עִתִּים לַתּוֹרָה - נִשְׁפַּע עָלָיו שֶׁפַע מִן הַשָּׁמַיִם, וּבְעִקָּר לִמּוּד מִשְׁנָיוֹת, כְּדִבְרֵי מוֹהֲרָא״שׁ זי״ע: ׳מִשְׁנָה׳ גִּימַטְרִיָּא ׳פַּרְנָסָה׳; אָדָם שֶׁמְּדַקְדֵּק בְּכָל יוֹם לִלְמֹד מִשְׁנָיוֹת, אֲפִלּוּ פֶּרֶק אֶחָד [הַלּוֹקֵחַ כְּדַקָּה אוֹ שְׁתֵּי דַּקּוֹת], זוֹכֶה לְפַרְנָסָה!

וְהַמִּנְהָג הוּא לְהַטְבִּיל אֶת הַכַּרְפַּס בְּמֵי מֶלַח, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל הַדְּמָעוֹת שֶׁל הָאָדָם [כִּי דְּמָעוֹת הָאָדָם מְלוּחוֹת הֵן], הַיְנוּ שֶׁאָדָם יוֹדֵעַ: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כָּל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ אֲנִי בָּא לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ! וְאַתָּה בְּוַדַּאי תִּתֵּן לִי אֶת מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ״!** וְאֵינוֹ מְאַבֵּד עֶשְׁתּוֹנוֹתָיו אַף פַּעַם, אֶלָּא הוּא שׁוֹפֵךְ דְּמָעוֹת טְהוֹרוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אֲפִלּוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְעֵת עַתָּה רַק ׳כַּרְפַּס׳ - יֶרֶק פָּשׁוּט וּפָחוּת, הוּא חָזָק בְּתוֹדָה וְהוֹדָאָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה עַל הַכַּרְפַּס - יִהְיֶה לוֹ שֶׁפַע! הַכֹּל יַגִּיעַ אֵלָיו! כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת!

וְעַל אֲכִילַת הַכַּרְפַּס מְבָרְכִים ״בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה״, וּצְרִיכִים אָז לְכַוֵּן לִפְטֹר אֶת הַבְּרָכָה עַל הַמָּרוֹר (כִּי לֹא מְבָרְכִים שׁוּב ״בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה״ עַל הַמָּרוֹר), וְיֵשׁ בָּזֶה סוֹד נִפְלָא, כִּי **״לִפְטֹר אֶת הַמָּרוֹר״** הַיְנוּ שֶׁ״פּוֹטְרִים״ אֶת כָּל הַמְּרִירוּת לְגַמְרֵי, וּלְעִנְיָנֵנוּ - גַּבֵּי פַּרְנָסָה [כִּי גַּם אֲכִילַת הַמָּרוֹר מְסַגֵּל לַפַּרְנָסָה, וּכְדִלְהַלָּן], שֶׁלֹּא תְּהֵא שׁוּם מְרִירוּת, אֶלָּא שֶׁהַפַּרְנָסָה תִּהְיֶה בְּשֶׁפַע וּבְקַלּוּת לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל בְּכֹחַ ״הַבְּרָכָה עַל הַכַּרְפַּס״, הַיְנוּ שֶׁאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה גַּם עַל הַדְּבָרִים הַקְּטַנִּים, וְהֶבֶן הֵיטֵב לְמַעֲשֶׂה.

יַחַץ

לוֹקְחִים אֶת הַמַּצָּה הָאֶמְצָעִית, וְחוֹצִים אוֹתָהּ, וּמַרְמְזִים בָּזֶה אֶת עִנְיַן **לֵב־נִשְׁבַּר**; כַּמָּה חָשׁוּב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עִנְיַן שֶׁל לֵב־נִשְׁבַּר! הַפָּסוּק אוֹמֵר (תְּהִלִּים נא, יט) "**לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה**", וְצַדִּיקִים אָמְרוּ: **אֵין דָּבָר יוֹתֵר שָׁלֵם בָּעוֹלָם כְּמוֹ לֵב־נִשְׁבָּר!** חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְאֹד מְשַׁבְּחִים אֶת מַעֲלַת 'לֵב־נִשְׁבָּר', עַד שֶׁאָמְרוּ (סוֹטָה ה:) עַל הַפָּסוּק: "**זִבְחֵי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה**" - 'מַעֲלֶה עָלָיו כְּאִלּוּ הִקְרִיב כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם'; וּלְזֶה מִתְעוֹרְרִים בְּעֵת עֲשִׂיַּת הַ'יַּחַץ'.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר, 'יַחַץ' אוֹתִיּוֹת 'חֵצִי', רֶמֶז לְקְדֻשַּׁת יִצְחָק אָבִינוּ, וְכַמְּבֹאָר בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת פט:), שֶׁבְּעֵת בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ, יִצְחָק אָבִינוּ יָבוֹא וְיֹאמַר לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁהוּא לוֹקֵחַ עַל עַצְמוֹ 'חֵצִי' מֵעוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יִקַּח עַל עַצְמוֹ חֵצִי, כִּי הוּא זֶה הוּא זֶה שֶׁיַּמְתִּיק אֶת הַדִּינִים מֵעַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא זֶה שֶׁיֵּחָצֶה אוֹתָם, וְדָבָר זֶה מִתְעוֹרֵר בְּעֵת עֲשִׂיַּת הַ'יַּחַץ', שֶׁרוֹמֵז לְעִנְיַן הַ'חֵצִי' שֶׁל יִצְחָק אָבִינוּ, סֵמֶל מְסִירוּת הַנֶּפֶשׁ לְה' יִתְבָּרַךְ, וּמִמֶּנּוּ הַכֹּחַ לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עֲדֵי בִיאַת הַמָּשִׁיחַ.

גְּנֵבַת הָאֲפִיקוֹמָן

וְהִנֵּה, אֶת הַחֵצִי שֶׁחוֹצִים מֵהַמַּצָּה - מַשְׁאִירִים עַל הַקְּעָרָה, וְאֶת הַחֵצִי הַשֵּׁנִי שָׂמִים בִּשְׂבִיל הָאֲפִיקוֹמָן, וְעַתָּה מַתְחִילָה הָעֲבוֹדָה שֶׁל הַיְלָדִים... הָעִקָּר אֵצֶל הַיְלָדִים בְּלֵיל־הַסֵּדֶר הוּא עִנְיַן הָאֲפִיקוֹמָן; הֵם מְחַכִּים לְגָנֹב אוֹתוֹ וּלְהַחְבִּיא אוֹתוֹ, וְאַחַר־כָּךְ לְבַקֵּשׁ דְּבָרִים טוֹבִים...

עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן: מַה זֶּה מְרַמֵּז? וְכִי בְּלֵיל פֶּסַח אֵין שׁוּם ׳עֶסְקִים׳ אֲחֵרִים אֶלָּא רַק גְּנֵבוֹת?!... זֶהוּ הַחִנּוּךְ לַיְלָדִים - גְּנֵבוֹת?!... הַתְּשׁוּבָה הִיא: ׳כֵּן׳! בַּעֲבוֹדַת ה׳ צְרִיכִים לִהְיוֹת חָכָם גָּדוֹל וְלָדַעַת אֵיךְ לִהְיוֹת ׳גַּנָּב׳ קָדוֹשׁ! רַבֵּנוּ זַ״ל לִמֵּד אוֹתָנוּ אֵיךְ לִגְנֹב זְמַן בִּשְׁבִיל הַקְּדֻשָּׁה - אֵין לָאָדָם כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה זְמַן, הוּא טָרוּד וְעָסוּק מְאֹד וְכוּ׳, אֲבָל הִנֵּה הוּא גּוֹנֵב פֹּה כַּמָּה דַּקּוֹת וְלוֹמֵד אֵיזֶה פְּסוּק בְּחֻמָּשׁ, פֶּרֶק מִשְׁנָיוֹת, נָתַן צְדָקָה, חָטַף אֵיזוֹ תְּפִלָּה...

וְאֶת זֶה מְלַמְּדִים אֶת הַיְלָדִים בְּלֵיל־הַסֵּדֶר - לִהְיוֹת גַּנָּבִים בִּקְדֻשָּׁה! מַה גּוֹנְבִים פֹּה? חֻתִּיכַת מַצָּה -חֻתִּיכַת אֱמוּנָה! הַיְלָדִים אָמְנָם עֲדַיִן לֹא מְבִינִים זֹאת, וְהֵם רוֹאִים אֶת הַשַּׁקִּית שֶׁל הָאֶפִּיקוֹמָן בִּלְבַד וְרַק חוֹשְׁבִים הֵיאַךְ לְהוֹצִיא זֹאת מִתַּחַת לַכָּרִית... אֲבָל חִנּוּךְ אֱמִתִּי הוּא שֶׁשּׁוֹאֲלִים אֶת הַיֶּלֶד: ״מַה גָּנַבְתָּ?!״ וְהִנֵּה הַיֶּלֶד מְפַחֵד שֶׁחוֹשְׁדִים אוֹתוֹ שֶׁגָּנַב... אֲבָל אוֹמְרִים לוֹ: ״תַּגִּיד! מַה גָּנַבְתָּ?! מַה יֵּשׁ שָׁם בְּתוֹךְ הַשַּׁקִּית?״ עוֹנֶה הַיֶּלֶד: ״מַצָּה!״ וְאָז אוֹמְרִים לוֹ: ״יֶלֶד, גָּנַבְתָּ חֻתִּיכַת אֱמוּנָה! לֹא הָיִיתָ יָכוֹל לַעֲצֹר אֶת עַצְמְךָ לָזֶה, לֹא יָכֹלְתָּ לְחַכּוֹת עַד אַחַר הַסְּעוּדָה - וְיֵשׁ כָּאֵלּוּ יְלָדִים שֶׁכְּבָר יְשֵׁנִים אָז - אֶלָּא כְּבָר עַכְשָׁו אַתָּה גּוֹנֵב אֶת הָאֱמוּנָה וְאַתָּה מַחְבִּיא זֹאת אֶצְלְךָ! זֶה הֲכִי חָשׁוּב אֶצְלְךָ!״.

מַמְשִׁיךְ וְאוֹמֵר הָאַבָּא לַיֶּלֶד: אַתָּה גָּנַבְתָּ מַשֶּׁהוּ, וְעַתָּה מְבַקֵּשׁ אַתָּה מַשֶּׁהוּ, חֲרִי שֶׁזֶּה שָׁוֶה מְאֹד, כִּי הִנֵּה גָּנַבְתָּ אֱמוּנָה - לֹא גָּנַבְתָּ חַס וְשָׁלוֹם אֵיזֶה כְּלִי כֶּסֶף שֶׁהָיָה עַל הַשֻּׁלְחָן [יֵשׁ הַרְבֵּה דְּבָרִים יְקָרִים לִגְנֹב...] - גָּנַבְתָּ חֻתִּיכָה שֶׁל מַצָּה, ״בְּנִי, גָּנַבְתָּ מַשֶּׁהוּ חָשׁוּב!״...

זֶהוּ עִנְיָנוֹ שֶׁל הַחֵלֶק הַשֵּׁנִי שֶׁל הַ׳יַּחַץ׳, שֶׁאוֹתוֹ שׁוֹמְרִים לָ׳אֲפִיקוֹמָן׳, וּמְלַמְּדִים אֶת הַיֶּלֶד: תִּהְיֶה גַּנָּב קָדוֹשׁ!

מַגִּיד

אַחַר־כָּךְ מַמְשִׁיכִים לְ׳מַגִּיד׳ - מַתְחִילִים לוֹמַר אֶת סֵדֶר הַהַגָּדָה. לִפְנֵי שֶׁמַּתְחִילִין אֶת סֵדֶר הַהַגָּדָה, יֵשׁ קָטַע נִפְלָא מִתּוֹךְ הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁנּוֹהֲגִים לְאָמְרוֹ, וּבוֹ מְבֹאָר מַה נַּעֲשָׂה בְּעֵת שֶׁמַּתְחִילִים לוֹמַר אֶת הַהַגָּדָה, שֶׁאָז הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קוֹרֵא לְכָל הַמַּלְאָכִים וּמְשַׁתֵּבֵחַ בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים שֶׁמְּסֻבִּים בַּלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וּמְקַיְּמִים אֶת כָּל מִצְוֹוֹתָיו בְּשִׂמְחָה, וּמְסַפְּרִים אֶת גְּדֶל הָרַחֲמִים וְהַחֲסָדִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא.

אַחַר־כָּךְ מַתְחִילִים אֶת הַהַגָּדָה: **״הָא לַחְמָא עַנְיָא״** וְכוּ׳, וְאַחַר־כָּךְ מַגִּיעַ **״מַה נִּשְׁתַּנָּה״**, שֶׁעַל זֶה אִיתָא בַּמִּשְׁנָה (פְּסָחִים פֶּרֶק י׳): **״כְּאַן הַבֵּן שׁוֹאֵל אֶת אָבִיו״**, וְאָמְרוּ צַדִּיקִים שֶׁאָדָם יִרְאֶה לֹא לִהְיוֹת בַּטְלָן בְּלֵיל פֶּסַח, אֶלָּא יַחְטֹף ׳פֹּה וְשָׁם׳ דִּבּוּרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל תְּפִלָּה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא יִשְׁכַּח **״הַבֵּן״** - כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי, **״לִשְׁאוֹל אֶת אָבִיו״** - לִשְׁאוֹל וּלְבַקֵּשׁ מֵאֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם!

הַיְלָדִים שׁוֹאֲלִים **״מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה״**, וּבְאוֹתוֹ זְמַן אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, ׳מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת׳״** - וּכְמוֹ שֶׁצַּדִּיקִים פֵּרְשׁוּ: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַגְּלוּת הַזֹּאת כָּל־כָּךְ אֲרֻכָּה ׳מִכָּל הַלֵּילוֹת׳ - מִכָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, צְרִיכִים כְּבָר גְּאֻלָּה!״** וְכָל אֶחָד מְבַקֵּשׁ עַל גְּאֻלַּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ, עַל הַגְּאֻלָּה הָרוּחָנִית וְעַל הַגְּאֻלָּה הַגַּשְׁמִית, וְשׁוֹאֲלִים דַּיְקָא אַרְבַּע שְׁאֵלוֹת, וּבְלֵיל פֶּסַח יֵשׁ עִנְיָן שֶׁל ׳אַרְבַּע׳ דַּיְקָא [כְּמוֹ ד׳ כּוֹסוֹת וְכוּ׳], כִּי אָז מְתַקְּנִים אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּמַמְשִׁיכִים שֶׁפַע מֵהַמְּקוֹמוֹת הֲכִי גְּבוֹהִים - לְזֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

אַחַר כָּל זֹאת מַתְחִילִים אֶת סִפּוּר הַהַגָּדָה, וּצְרִיכִים לְזָכֹר הֵיטֵב אֶת דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק א, סִימָן כ), שֶׁצְּרִיכִים לְהַגִּיד אֶת הַהַגָּדָה בְּקוֹל רָם. אֲפִלּוּ אִם בְּכָל הַשָּׁנָה אָדָם מִתְפַּלֵּל בְּשֶׁקֶט מֵחֲמַת הַבּוּשָׁה וְכוּ׳, בְּלֵיל פֶּסַח צְרִיכִים לוֹמַר בְּקוֹל, וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ״ל (שָׁם) עַל הַפָּסוּק (דְּבָרִים ד, יג) **״וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ״**, שֶׁלְּהַגִּיד הַהַגָּדָה בְּקוֹל גָּדוֹל זֶה תִּקּוּן הַבְּרִית.

וּבְעֵת אֲמִירַת הַהַגָּדָה - בְּקוֹל רָם - צְרִיכִים לְשַׂמֵּחַ בְּכָל מִלָּה וּמִלָּה, כִּי בְּכָל מִלָּה כָּאן עוֹשִׂים תִּקּוּנִים נִפְלָאִים לְמַעְלָה, שֶׁזֶּה סוֹד **״כָּל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם - הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח״**, אוֹמֵר הָאֲר״י הַקָּדוֹשׁ: ״מְשֻׁבָּח **בַּחֲסָדִים**״, אָדָם זוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ חֲסָדִים וְרַחֲמִים עֲצוּמִים עַל־יְדֵי הָ״**רְבוּי**״ בְּסִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ ״**רְבוּי**״ הַיְנוּ לוֹמַר בְּקוֹל גָּדוֹל, ״**לְהַרְבּוֹת**״ קוֹלוֹ בְּסִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם.

וְעִנְיַן הָאֲמִירָה בְּקוֹל גָּדוֹל הוּא בִּפְרָט כְּשֶׁמַּגִּיעִים בְּהֶמְשֵׁךְ הַהַגָּדָה אֶל הַפָּסוּק (דְּבָרִים כו, ז) **״וַנִּצְעַק אֶל ה׳ אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ״**, שֶׁמּוּבָא מְצַדִּיקִים שֶׁשָּׁם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת תַּחֲנָה, וּלְקַיֵּם בְּפַשְׁטוּת **״וַנִּצְעַק אֶל ה׳ אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ״** - לִצְעֹק מֵעֹמֶק הַלֵּב! [וְזֹאת עַל־פִּי הַמַּעֲשֶׂה הַיָּדוּעַ מֵהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע, שֶׁבִּזְכוּת זֶה זָכוּ מִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל לִישׁוּעָה שְׁלֵמָה].

וּבְכָל זֶה צְרִיכִים לְשַׁתֵּף אֶת הַיְלָדִים, הַכֹּל צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּיַחַד אִתָּם, לְסַפֵּר לָהֶם וּלְהַסְבִּיר לָהֶם וְכוּ׳, שֶׁזֶּה עִקַּר מִצְוַת הַיּוֹם - **״וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ״**, אַךְ הַכֹּל, כַּמּוּבָן, כְּפִי כֹּחָם, כִּי אֶת הַיְלָדִים צְרִיכִים גַּם־כֵּן לְהַעֲסִיק בְּדִבְרִים שׁוֹנִים, הֵם לֹא יְכוֹלִים לָשֶׁבֶת כָּל הַזְּמַן בִּרְצִיפוּת, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם אֶת הַמִּשְׂחָקִים שֶׁלָּהֶם, וּמִפַּעַם לְפַעַם קוֹרְאִים לָהֶם אֶל הַשֻּׁלְחָן וּמְסַפְּרִים לָהֶם אֵיזֶה סִפּוּר שֶׁל צַדִּיק, וּמְשַׁתְּפִים אוֹתָם בְּכָל עִנְיְנֵי הַהַגָּדָה.

וְהָעִקָּר הוּא, כְּשֶׁמַּגִּיעִים לְג׳ הַסִּימָנִים: ״פֶּסַח, מַצָּה וּמָרוֹר״, אוֹמְרִים אֶת זֶה בְּקוֹל גָּדוֹל, כִּי רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שֶׁאֶת ג׳ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ חַיָּבִים לוֹמַר - ״פֶּסַח, מַצָּה וּמָרוֹר״, ׳פֶּסַח׳ זֶה עִנְיַן קָרְבָּן פֶּסַח, וְכֵן עָלֵינוּ לִזְכֹּר שֶׁ׳פֶּסַח׳ זֶה ׳פֶּה־סָח׳ - לְפִתְחַ אֶת הַפֶּה שֶׁלָּנוּ וּלְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא; ׳מַצָּה׳ - זֶה עִנְיַן שֶׁל אֱמוּנָה וּרְפוּאָה; ׳מָרוֹר׳ - לִזְכֹּר שֶׁכָּל הַמְּרִירוּת הָיָה גַּם־כֵּן בְּהַשְׁגָּחָה עֶלְיוֹנָה, וְסוֹף כָּל סוֹף הַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְרַחֲמִים וַחֲסָדִים גְּמוּרִים.

וְהִנֵּה, אֵצֶל רַבִּים מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הָיָה מִנְהָג נִפְלָא, שֶׁבְּמֵהֲלָךְ לֵיל־הַסֵּדֶר - הֵן בְּתוֹךְ דִּבְרֵי הַהַגָּדָה, וְהֵן בִּסְעוּדַת יוֹם־טוֹב (שֻׁלְחָן עוֹרֵךְ) - הָיוּ מְסַפְּרִים אֶת סִפּוּר הַתְּקָרְבוּת שֶׁלָּהֶם אֶל רַבֵּנוּ זַ״ל, כִּי אִם צְרִיכִים לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכָל הַמַּרְבֶּה הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח, תְּסַפֵּר לַיְלָדִים אֶת הַ״יְצִיאַת מִצְרַיִם״ הַפְּרָטִית שֶׁלְּךָ! תֹּאמַר לַיְלָדִים: יְלָדִים יְקָרִים, אַתֶּם רוֹצִים לִשְׁמֹעַ סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם? ״בְּוַדַּאי״... אַתֶּם רוֹצִים לִשְׁמֹעַ סִפּוּר חַי - שֶׁאֲנִי חָוִיתִי בְּעַצְמִי? ״בֶּטַח! אַבָּא, הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם?״ כֵּן, כֵּן, וַאֲסַפֵּר לָכֶם אֵיךְ יָצָאתִי מִשָּׁם... וְכָךְ מְסַפְּרִים אֵיךְ הִתְקָרְבוּ אֶל אוֹר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ.

אָמְנָם לֹא צְרִיכִים לְסַפֵּר בְּדִיּוּק אֶת כָּל הַפְּרָטִים הֵיכָן הָיִיתָ וּמֶה עָשִׂיתָ... אֶלָּא אַתָּה מְסַפֵּר לַיְלָדִים כְּפִי בְּחִינָתָם - הָיִיתָ בְּאֵיזֶה צֹמֶת, בְּאֵיזוֹ חֲנוּת, אוֹ עַל הָרְחוֹב, וְהִנֵּה הִגִּיעַ מִישֶׁהוּ וְהֵבִיא אֵיזֶה סֵפֶר אוֹ קוּנְטְרֵס, וְהִתְחַלְתָּ לִשְׁמֹעַ שֶׁיֵּשׁ צַדִּיק בְּשֵׁם רַבֵּנוּ נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב זי״ע, וְיֵשׁ צַדִּיק בְּשֵׁם מוֹהֲרָא״שׁ הַקָּדוֹשׁ, וְיֶשְׁנָם סְפָרִים רַבִּים וְכוּ׳, וְהִתְחַלְתָּ לְעַיֵּן וּלְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם, וְכָךְ זָכִיתָ לָצֵאת מִכָּל הַמְּצָרִים שֶׁהָיוּ לְךָ...

וְדַעַת לְנָבוֹן, שֶׁצְּרִיכִים לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה לַיְלָדִים בְּאֹפֶן מְעַנְיֵן, לְהַסְבִּיר לָהֶם כְּפִי דַּעְתָּם, שֶׁיְּבִינוּ שֶׁאָמְנָם הָיִינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם, אֲבָל זֶה חוֹזֵר וְנַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר, כִּי כָּל הַגָּלֻיּוֹת נִקְרָאוֹת עַל־שֵׁם מִצְרַיִם (בְּרֵאשִׁית רַבָּה טז;

הוּבָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק א, סִימָן ד), ׳מִצְרַיִם׳ לְשׁוֹן ׳מֵיצַר׳, דְּחַק וְלַחַץ, וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֶה לָצֵאת מִזֶּה, הוּא זוֹכֶה לִיצִיאַת מִצְרַיִם!

וְעַל־יְדֵי־זֶה אָדָם זוֹכֶה לְקַיֵּם בִּשְׁלֵמוּת ״וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח״; שֶׁאַתָּה מַרְבֶּה בְּסִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם הַפָּרָטִית שֶׁלְּךָ, אַתָּה אוֹמֵר לָהֶם: יְלָדִים יְקָרִים, לִפְנֵי שֶׁמָּצָאתִי אֶת רַבֵּנוּ, לִפְנֵי שֶׁרָאִיתִי אֶת הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל מוֹהֲרָא״ש, הַפֶּה שֶׁלִּי הָיָה סָגוּר לְגַמְרֵי, וּבְקֹשִׁי יָדַעְתִּי לִפְתֹּחַ אֶת הַפֶּה, אוּלַי לִפְעָמִים הָיִיתִי לוֹקֵחַ אֵיזֶה סִדּוּר וּמְנַסֶּה לְהִתְפַּלֵּל... אֲבָל הַפֶּה שֶׁלִּי הָיָה סָגוּר, הוּא הָיָה בְּמֵצַר, בְּכֶלֶא, וְהִנֵּה הִגַּעְתִּי לְרַבֵּנוּ, הִכַּרְתִּי סְפָרִים קְדוֹשִׁים, וְהִתְחַלְתִּי לָצֵאת מִמִּצְרַיִם! שֶׁזּוֹ בֶּאֱמֶת כָּל ׳יְצִיאַת מִצְרַיִם׳ - יְצִיאַת הַדִּבּוּר מִן הַגָּלוּת, כִּי בְּ׳מִצְרַיִם׳ הַדִּבּוּר בְּגָלוּת, וּכְשֶׁיּוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם זוֹכִים לְ׳פֶּה־סָח׳ - הַפֶּה הִתְחִיל לְשׂוֹחַ וּלְדַבֵּר!

כָּל זֶה הוּא עִנְיָן שֶׁל ׳מַגִּיד׳ - לְהַרְבּוֹת בְּסִפּוּרֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם.

חֲתִימַת הַ׳מַּגִּיד׳ הִיא בְּהַתְחָלַת הַהַלֵּל, כִּי בְּלֵיל־הַסֵּדֶר אוֹמְרִים חֲצִי הַלֵּל קֹדֶם הָאֲכִילָה, וְאֶת הַחֲצִי הַשֵּׁנִי אוֹמְרִים אַחַר־כָּךְ, וְזֶה בָּא לְרַמֵּז, שֶׁכָּל הָאֲכִילָה וְהַסְּעוּדָה שֶׁלָּנוּ זֶה בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - הֵן לִפְנֵי הָאֲכִילָה וְהֵן אַחַר הָאֲכִילָה!

רָחְצָה

נוֹטְלִים יָדַיִם עִם בְּרָכָה, לִכְבוֹד הַמִּצְוָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל אֲכִילַת מַצָּה בְּלֵיל פֶּסַח הַקָּדוֹשׁ. וְהָעִנְיָן שֶׁבְּלֵיל־הַסֵּדֶר נוֹטְלִים הַיָּדַיִם פַּעַם נוֹסֶפֶת [מִלְּבַד מַה שֶּׁנָּטַלְנוּ קֹדֶם אֲכִילַת הַכַּרְפַּס], כִּי בָּא לְלַמֵּד, שֶׁהָעִנְיָן שֶׁל רְחִיצַת

הַיָּדַיִם מִכָּל מִינֵי טֻמְאוֹת, וּבְעִקָּר מִטֻּמְאַת הַכַּעַס כַּנַּ״ל, לֹא ׳הוֹלֵךְ׳ בְּפַעַם אַחַת... וַאֲפִלּוּ שֶׁאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּלַיְלָה כֹּה קָדוֹשׁ וְנִשְׂגָּב, וּכְבָר נָטַלְנוּ אֶת יָדֵינוּ בִּתְחִלָּתוֹ, אֲבָל כְּבָר עָבַר קְצָת זְמַן מֵאוֹתָהּ הַנְּטִילָה, וּכְבָר שָׁתִינוּ אֶת הַכּוֹס הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַיַּיִן, וְאוּלַי בְּמַהֲלַךְ אֲמִירַת הַהַגָּדָה הָיוּ כַּמָּה נִסְיוֹנוֹת שֶׁל כַּעַס - מִכָּל־מִינֵי עִנְיָנִים שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ מִצַּד הַיְלָדִים וְכוּ׳, שֶׁצּוֹהֲלִים וְשׁוֹפְכִים הַיַּיִן וְכוּ׳, עַל זֶה מַגִּיעַ ׳רָחְצָה׳ - תִּטֹּל מַהֵר אֶת יָדֶיךָ שׁוּב, אַל תִּסְתַּפֵּק בַּנְּטִילָה אַחַת, תַּעֲשֶׂה ׳תּוֹסֶפֶת סַבְלָנוּת׳; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ לְמוּדֵי הַצַּדִּיקִים, וּמַאֲרִיךְ אַפּוֹ עַל הַכֹּל, כִּי אָז הוּא ׳בֶּן־חוֹרִין׳ אֲמִתִּי!

מוֹצִיא מַצָּה

מְבָרְכִים ב׳ בְּרָכוֹת - ״הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ״ וְ״עַל אֲכִילַת מַצָּה״, וּכְשֶׁמַּגְבִּיהַּ אֶת הַמַּצּוֹת כְּדֵי לְבָרֵךְ אֶת הַבְּרָכוֹת, רָאוּי לָאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן **״מָה אֲנִי אוֹחֵז פֹּה בַּיָּדַיִם!״** הֲרֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ פַּעַם אָמַר: **״כְּשֶׁאוֹחֲזִים מַצָּה בַּיָּדַיִם - אוֹחֲזִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּבְיָכוֹל, בַּיָּדַיִם״** [וְאָמַר בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״אֵז מֵ׳הַאלְט מַצָּה אִין דֶּער הַאנְד, הַאלְט מֶען גָּאט אִין דֶּער הַאנְד״ יז]; וְעַל־כֵּן הוּא זְמַן מְסֻגָּל לָאָדָם לִפְעֹל יְשׁוּעוֹת רַבּוֹת, וְלָכֵן צְרִיכִין לֶאֱזֹר סַבְלָנוּת גְּדוֹלָה, וְקֹדֶם הָאֲכִילָה לְחַלֵּק לְכֻלָּם אֶת הַמַּצּוֹת, וְאַחַר־כָּךְ לוֹקֵחַ אֶת הַמַּצָּה שֶׁלּוֹ וְאוֹכְלָהּ, וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לָדַעַת: **עַכְשָׁו פּוֹעֲלִים יְשׁוּעוֹת!**

וְלָכֵן לֹא צְרִיכִים לְמַהֵר בַּאֲכִילָה קְדוֹשָׁה זוֹ, אֶלָּא אָמְנָם אוֹכְלִים אֶת כָּל הַכְּזַיִת לְלֹא הֶפְסֵק בִּדְבָרִים אֲחֵרִים, אֲבָל לֹא אוֹכְלִים בִּמְהִירוּת... צְרִיכִים לֶאֱכֹל **״כְּדֶרֶךְ אֲכִילָה״** - אֲכִילָה נוֹרְמָלִית שֶׁל בֶּן־אָדָם בְּכָל הַשָּׁנָה, וְאָכֵן - לְלֹא הַפְסָקָה בִּדְבָרִים אֲחֵרִים, אֶלָּא לוֹקְחִים כַּמָּה דַּקּוֹת וְאוֹכְלִים אֶת כָּל הַכְּזַיִת, וּמְבַקְּשִׁים אָז: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי רוֹצֶה אֱמוּנָה! אֲנִי רוֹצֶה**

לְהַכְנִיס בְּקִרְבִּי אֶת הַמַּצָּה הַקְּדוֹשָׁה הַזּוֹ שֶׁיִּקַּיֵּם בִּי ׳וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי׳ – בְּתוֹךְ הַמֵּעַיִם שֶׁלִּי!״.

הַכְּלָל לְמַעֲשֶׂה: אוֹכְלִים אֶת הַכְּזַיִת מַצָּה לְלֹא הַפְסָקָה בִּדְבָרִים אֲחֵרִים, אַךְ כָּל זֶה לְאַט וּבְסַבְלָנוּת, כִּי אָז יְכוֹלִים לִפְעֹל יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת, הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת!

וְזֹאת צְרִיכִים לִזְכֹּר, שֶׁכְּשֶׁאוֹכְלִים אֶת הַמַּצּוֹת - מַכְנִיסִים אֶת קְדֻשָּׁתָן הַנִּפְלָאָה בְּתוֹכֵנוּ מַמָּשׁ! הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר: מַצָּה הִיא ״מֵיכְלָא דִּמְהֵימְנוּתָא״ - מַאֲכָל שֶׁל אֱמוּנָה, ו״מֵיכְלָא דְּאַסְוָותָא״ - מַאֲכָל שֶׁל רְפוּאָה, וְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נָתַן לָנוּ מִצְוָה יְקָרָה כָּזֹאת, שֶׁעַל־יָדָהּ אֲנַחְנוּ זוֹכִים לְהַכְנִיס אֱמוּנָה קְדוֹשָׁה וּרְפוּאָה שְׁלֵמָה לְתוֹךְ־תּוֹכֵנוּ מַמָּשׁ, וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִתְעוֹרֵר הֵיטֵב בְּעֵת אֲכִילַת הַמַּצָּה לְבַקֵּשׁ אָז מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ עַל אֱמוּנָה אֲמִתִּית, עַל רְפוּאָה שְׁלֵמָה - הֵן בְּנֶפֶשׁ וְהֵן בְּגוּף, הֵן לוֹ וְהֵן לַאֲחֵרִים, וְיִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ אֱמוּנָה בְּרוּרָה וּטְהוֹרָה, וּמִמֵּילָא יִזְכֶּה לִרְפוּאָה אֲמִתִּית וּשְׁלֵמָה, כִּי אֱמוּנָה וּרְפוּאָה תְּלוּיִם הֵמָּה אֶחָד בַּשֵּׁנִי (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב, סִימָן ה); אַשְׁרֵי לוֹ!

מָרוֹר

אוֹכְלִים כְּזַיִת מָרוֹר, וְהַסּוֹד בָּזֶה הוּא, שֶׁעַתָּה לוֹקְחִים אֶת הַמְּרִירוּת וּמְהַפְּכִים אוֹתָהּ לְמִצְוָה! רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת מֶמוֹן, סְעִיף לה): ״כַּזַּיִת מָרוֹר שֶׁאוֹכְלִים בְּפֶסַח - מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה״; וּמַדּוּעַ אֵפוֹא מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בְּלֵיל הַסֵּדֶר, דַּיְקָא הַמָּרוֹר הוּא סְגֻלָּה לְפַרְנָסָה? הָעִנְיָן הוּא, כִּי הִנֵּה הַמָּרוֹר הוּא חָרִיף וּמַר [וּבִפְרָט אֵלּוּ שֶׁאוֹכְלִים חֲזֶרֶת, מַמָּשׁ הַדִּמְעוֹת נוֹשְׁרוֹת...], אַךְ בָּזֶה מְכַוְּנִים: ״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם יִהְיֶה אֵיזֶה

קְשִׁי בַּפַּרְנָסָה, חַס וְשָׁלוֹם, זֶה יִפָּטֵר עַל־יְדֵי הַמְּרִירוּת הַזֹּאת״... וְעַל־כֵּן מַטְבִּילִים אֶת הַמָּרוֹר בַּחֲרוֹסֶת, כִּי הַחֲרוֹסֶת זֶה עִנְיָן שֶׁל תְּפִלָּה (כַּמְּבאָר לְעֵיל), וְזֶה הַלִּמּוּד לָאָדָם: מַר לְךָ מֵחֲמַת קְשִׁי הַפַּרְנָסָה, מַה תַּעֲשֶׂה? תַּטְבִּיל אֶת זֶה בְּתוֹךְ הַחֲרוֹסֶת - בִּתְוֹךְ הַתְּפִלָּה! תַּעֲשֶׂה מִזֶּה תְּפִלָּה! תֵּדַע שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה אָדָם יָכוֹל לְהַמְתִּיק אֶת הַכֹּל! אֲפִילוּ אִם מַר לוֹ מְאֹד - יֵשׁ הַמְתָּקָה!

כּוֹרֵךְ

אַחַר אֲכִילַת הַמַּצָּה לְבַד וְהַמָּרוֹר לְבַד, מַגִּיעַ עִנְיָן נִפְלָא - ׳כּוֹרֵךְ׳, שֶׁלּוֹקְחִין אֶת הַמָּרוֹר וְכוֹרְכִין אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת מַצָּה [וְהַמִּנְהָג לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחֲזֶרֶת בְּשָׁבִיל ה׳כּוֹרֵךְ׳, כְּלוֹמַר - אֶת הַמָּרוֹר אוֹכְלִים בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲבָל עִם הַחֲזֶרֶת מְשַׁתְּמְשִׁים כְּשֶׁעוֹשִׂים אֶת ה׳כּוֹרֵךְ׳ - שֶׁשָּׂמִים אֶת הַחֲסָּה וְהַחֲזֶרֶת בֵּין חֲתִיכוֹת הַמַּצָּה], וְאוֹמְרִים: **״זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ כְּהִלֵּל, כָּךְ הָיָה עוֹשֶׂה הִלֵּל בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, הָיָה כּוֹרֵךְ מַצָּה וּמָרוֹר** [יֵשׁ הַגּוֹרְסִים: ״פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר״] **וְהָיָה אוֹכְלָם בְּיַחַד, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר** (בְּמִדְבַּר ט, יא) **׳עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ׳״**; וְהוּא לְמּוּד נוֹרָא וְנִפְלָא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁאֲפִלּוּ אִם עוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, הוּא מַרְגִּישׁ בְּנַפְשׁוֹ מַמָּשׁ בְּחִינַת ׳מָרוֹר׳ - מַר לוֹ מְאֹד, וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ לְשִׁית עֵצָה לְנַפְשׁוֹ, עָלָיו לֵידַע שֶׁיְּכוֹלִים לִכְרֹךְ אֶת זֶה עִם מַצָּה - אֱמוּנָה שְׁלֵמָה - מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים, הֵן מִימִין וְהֵן מִשְּׂמֹאל, הָאֱמוּנָה תָּמִיד מְגִנָּה עָלָיו!

וְזֶהוּ הַדָּבָר הַמַּפְלִא שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּלֵיל־הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא מַסְפִּיק שֶׁאָכַלְנוּ אֶת הַמַּצָּה לְבַד, וְאַחַר־כָּךְ אֶת הַמָּרוֹר לְבַד, אַחַר כָּל זֹאת עוֹשִׂים ׳כּוֹרֵךְ׳ מְשֻׁנִּיהֶם, מְאַחֲדִים אוֹתָם בְּאַחְדוּת גָּמוּר, וּמַכְנִיסִים זֹאת לְתוֹכֵנוּ, וְאָז זוֹכִים לִקְנוֹת אֶת הַיְדִיעָה הַזֹּאת בְּנַפְשֵׁנוּ: דַּע, כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּרוּךְ בֶּאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, אַל תַּפְרִיד בֵּינֵיהֶם אַף־פַּעַם! וְעַתָּה

תְּבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁתִּזְכֶּה לִקְנוֹת זֹאת בִּשְׁלֵמוּת: ״**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה נִמְצָא בְּכָל דָּבָר! אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ מְרִירוּת, אֲבָל מִשְּׁנֵי הַכִּוּוּנִים וּמִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים זֶה מְכֻסֶּה עִם מַצָּה!**״.

הַכְּלָל הוּא: הַמַּצָּה זֶה הָאֱמוּנָה, הַמָּרוֹר זֶה הַמְּרִירוּת שֶׁעוֹבֶרֶת עַל הָאָדָם, וְהַחָכְמָה הִיא שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ **לִכְרֹךְ** אֶת זֶה, וְהוּא עוֹשֶׂה מִזֶּה ׳סֵדֶר׳ - **לֵיל־הַסֵּדֶר!**

שֻׁלְחָן־עוֹרֵךְ

אוֹכְלִים סְעוּדַת יוֹם־טוֹב בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְשָׁרִים יַחַד, וּמְדַבְּרִים מֵעִנְיְנֵי דְּיוֹמָא קַדִּישָׁא, וּמִי שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּ׳מַגִּיד׳ לְסַפֵּר לִילָדָיו אֶת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁלּוֹ - עַתָּה הוּא הַזְּמַן לְסַפֵּר לָהֶם כְּפִי בְּחִינָתָם: ״פַּעַם הָיִיתִי רָחוֹק, וְלֹא יָדַעְתִּי מִכָּל הַדְּבָרִים הַיָּפִים הָאֵלֶּה, לֹא יָדַעְתִּי שֶׁאֶפְשָׁר לְהַרְגִּישׁ בְּזֶה הָעוֹלָם חַיִּים כָּאֵלֶּה מְאִירִים וְנִפְלָאִים, וְהִנֵּה זָכִיתִי לְהִתְקָרֵב אֶל הָאוֹר שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְזָכִיתִי לָצֵאת מִמִּצְרַיִם!״...

וְשׁוּב צְרִיכִים לְזָכֹר הֵיטֵב אֶת הַהַקְדָּמָה הַנַּ״ל: **לִשְׁמֹר עַל מִדַּת ״אֶרֶךְ אַפַּיִם״!** לִשְׁמֹר הֵיטֵב שֶׁכָּל הַסְּעוּדָה תִּהְיֶה בְּנַחַת, בְּשָׁלוֹם וְאַהֲבָה, וַאֲפִלּוּ שֶׁהַשָּׁעָה כְּבָר מְאֻחֶרֶת, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים הַיְלָדִים כְּבָר מְאַבְּדִים אֶת הַסַּבְלָנוּת, **הָעִקָּר שֶׁאַתָּה לֹא תְּאַבֵּד אֶת הַסַּבְלָנוּת!**

הַמַּאֲכָלִים בְּפֶסַח הֵם בְּסִגְנוֹן שׁוֹנֶה מֵהָרָגִיל בִּימוֹת הַשָּׁנָה, וְלָכֵן גַּם אִם חָסֵר קְצָת מֶלַח אוֹ פִּלְפֵּל [לְאֵלּוּ הַנּוֹהֲגִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּזֶה], מַה בְּכָךְ?... רְאֵה רַק לְהַגִּיד: ״**הַכֹּל טָעִים, מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא!**״, וְלִרְאוֹת שֶׁתִּשְׂרֶה

שִׂמְחָה וְרִנָּע בִּשְׁעַת הַסְּעוּדָה; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְנַהֵל אֶת סְעוּדַת יוֹם־טוֹב כָּרָאוּי!

צָפוּן

בְּסוֹף הַסְּעוּדָה מַכְרִיזִים "**צָפוּן**" - שֶׁזֶּה הָאֲפִיקוֹמָן, וְזוֹהִי הַ'פְּסָגָה' שֶׁל לֵיל־הַסֵּדֶר, כִּי אָז כְּבָר מְבִיאִים אֶת הַחֵצִי הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמַּצָּה הַנַּ"ל, וְהַיְלָדִים כְּבָר עָשׂוּ אֶת הַגְּנֵבָה דְּקֻדֶּשָׁה, וּכְבָר הָיָה הַ'דִּיל' עִם הַיְלָדִים - הֵם הִרְוִיחוּ מַה שֶּׁהִרְוִיחוּ... [וְאָכֵן צְרִיכִים לְלַמֵּד אֶת הַיְלָדִים שֶׁיְּבַקְּשׁוּ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ אֶפְשָׁרוּת לְקַנּוֹתָם, וְלֹא דְּבָרִים קָשִׁים לְהַשָּׂגָה וְכוּ'], וְעַתָּה הִגִּיעַ זְמַן אֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן, שֶׁהוּא זֵכֶר לַאֲכִילַת קָרְבַּן פֶּסַח, וְהֵעִידוּ עַל צַדִּיקִים, שֶׁבְּעֵת אֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן - רָאוּ שֶׁמֶן יוֹרֵד וְנוֹזֵל... מַמָּשׁ כְּמוֹ הַקָּרְבָּן פֶּסַח.

וַאֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן - 'צָפוּן' - מְסַגֶּלֶת לְכָל הַיְשׁוּעוֹת וְהַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת: מְסֻגָּל לִילָדִים, בְּחִינַת (תְּהִלִּים יז, יד) "**וּצְפוּנְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם**", וְכֵן מְסֻגָּל לְפַרְנָסָה, בְּחִינַת (אִיּוֹב לֶ, כב) "**מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה**", בָּנִי, חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי, וּמְסֻגָּל לִבְרִיאוּת, לְהִתְקָרְבוּת לַצַּדִּיקִים, וְלִזְכוּת לְכָל הַדְּבָרִים הַ'צְּפוּנִים'...

וְגַם בַּאֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן יִנָּהֵג בַּדֶּרֶךְ הַנַּ"ל בְּ'מוֹצִיא מַצָּה', שֶׁמִּתְחִלָּה יְחַלֵּק לְכָל הַמְּסֻבִּים אֶת הַכְּזַיִת [וְיֵשׁ הַנּוֹהֲגִים לֶאֱכל שְׁנֵי כַּזֵּיתוֹת], וְאַחַר־כָּךְ יֹאכַל אֶת שֶׁלּוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וְיִשּׁוּב־הַדַּעַת, וְלֹא יְהֵא עָסוּק בְּכָל מִינֵי דְּבָרִים אֲחֵרִים, אֶלָּא יִקַּח כַּמָּה דַּקּוֹת שֶׁל יִשּׁוּב־הַדַּעַת וְיֹאכַל אֶת הָאֲפִיקוֹמָן, וּבְתוֹךְ זֶה יְבַקֵּשׁ מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ לְטוֹבָה, וּכְמוֹ שֶׁהַיְלָדִים בְּקֻשׁוּ כָּל־מִינֵי פְּרָסִים וּמַתָּנוֹת וְכוּ' עַל הָאֲפִיקוֹמָן, כֵּן אַתָּה תְּקַיֵּם: "**כְּאֵן הַבֵּן שׁוֹאֵל אֶת**

אָבִיו״ - כָּאן עַם יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲלִים לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, שֶׁבִּזְכוּת הָאֲפִיקוֹמָן יִזְכּוּ לְכָל הַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת, הֵן בִּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת, וְיִרְאֶה לְבַקֵּשׁ אָז: **״רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים יְשׁוּעוֹת!״** וּבְרַחֲמֵי יַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ דְּבָרִים נִפְלָאִים.

בָּרֵךְ

אַחַר אֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן, מְבָרְכִים בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וּצְרִיכִים לְדַקְדֵּק לְבָרְכָה מִתּוֹךְ הַכָּתוּב - וּבִפְרָט בְּלֵיל פֶּסַח - לְבָרֵךְ מִתּוֹךְ הַהַגָּדָה, וּבְקוֹל רָם, וְאַף אִלּוּ שֶׁלֹּא מְבָרְכִים בְּכָל הַשָּׁנָה בְּקוֹל - עַתָּה מְבָרְכִים בְּקוֹל רָם. רַבֵּנוּ זַ״ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת אֲכִילָה, חֵלֶק שֵׁנִי, סְעִיף ג): **עַל־יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְוַדַּע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם**; עוֹד אוֹמֵר רַבֵּנוּ (שָׁם, סְעִיף ד): **עַל־יְדֵי בִּרְכַּת הַמָּזוֹן נִתְיַשֵּׁב הַמַּלְכוּת מִן הַמְּרִיבוֹת וְהַמִּלְחָמוֹת**; וְכַמָּה חָשׁוּב לְצָרֵף גַּם אֶת הַיְלָדִים, לוֹמַר לָהֶם: **״בּוֹאוּ יְלָדִים צַדִּיקִים, עַכְשָׁו לֵיל פֶּסַח, הָבָה וּנְבָרֵךְ יַחְדָּיו לְה׳ יִתְבָּרַךְ, מִלָּה בְּמִלָּה!״**... זֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד! הֲרֵי מְבֹאָר לְעֵיל, שֶׁבְּלֵיל־הַסֵּדֶר עוֹשִׂים סֵדֶר לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, אִם־כֵּן זֶה חָשׁוּב מְאֹד לְקַיֵּם זֹאת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְכָל הַפָּחוֹת בְּלֵיל־הַסֵּדֶר, וְאִם יִזְכֶּה - יַמְשִׁיךְ זֹאת לְכָל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ [וְאִם יֵשׁ שִׁלְשָׁה אֲנָשִׁים, יַעֲשׂוּ זִמּוּן].

הַלֵּל

אַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שׁוֹתִים כּוֹס שְׁלִישִׁית, וּמוֹזְגִים כּוֹס רְבִיעִית, וְאַחַר־כָּךְ פּוֹתְחִים אֶת הַדֶּלֶת לְאֵלְיָהוּ הַנָּבִיא, וְצַדִּיקִים הָיוּ אוֹמְרִים ״בָּרוּךְ הַבָּא״, כִּי אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא בָּא לְכָל ׳סֵדֶר׳ בְּלֵיל פֶּסַח, וְאִם אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא מַגִּיעַ - אָסוּר לְהִיוֹת בַּטְלָן, וּכְמוֹ שֶׁכָּל הַיְלָדִים מְחַכִּים עַל מַתָּנוֹת שֶׁל אֲפִיקוֹמָן, כֵּן אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא מַגִּיעַ עִם מַתָּנוֹת, וּצְרִיכִים רַק לְבַקֵּשׁ... מַאֲמִינִים

בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא נִמְצָא פֹּה, וּמְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ: "אֵלִיָּהוּ, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים יְשׁוּעוֹת בְּכָל מִינֵי עִנְיָנִים, תַּעֲזֹר לָנוּ!"... אִם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הִגִּיעַ - מְבַקְּשִׁים עַל יְשׁוּעוֹת שֶׁצְּרִיכִים, וּבְוַדַּאי לֹא יָשִׁיב פָּנֵינוּ רֵיקָם! וּבְעִקָּר מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ: **"אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, אַתָּה עָתִיד לָבוֹא וּלְבַשֵּׂר אֶת הַגְּאֻלָּה, הִגִּיעַ כְּבָר הַזְּמַן!"...**

שֶׁזֶּה מַה שֶּׁמִּיָּד מְבַקְּשִׁים וְאוֹמְרִים: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, 'שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ'" - אוֹמְרִים לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהִנֵּה בְּלֵיל פֶּסַח רוֹאִים מִי זֶה עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁאֲפִלּוּ הֲכִי פְּשׁוּטִים יָשְׁבוּ, אָכְלוּ מַצָּה, וְשָׁתוּ הַכּוֹסוֹת, וְעַכְשָׁו מְבַקְּשִׁים: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁכְּבָר תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה, וּכְבָר תּוֹצִיא אוֹתָנוּ מֵהַגָּלוּת הַזֹּאת!" שֶׁזֶּה: "שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ, כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ", כִּי אִם "אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ" וְהֵם הָיוּ יוֹשְׁבִים בְּשֶׁקֶט, אֲזַי זֶה נִיחָא, אֲבָל זֶה לֹא כָּךְ, אֶלָּא "אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ" - אֲנַחְנוּ מְגַלִּים אָז: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תִּרְאֶה מֶה עָשׂוּ לָנוּ הַגּוֹיִם בְּכָל שְׁנוֹת גָּלוּתֵינוּ: 'אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ' - כָּל מָקוֹם קָדוֹשׁ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הֵם נִסּוּ לְהַחֲרִיב", וּמַמְשִׁיכִים: "שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם, תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי ה'".

וְאַחַר־כָּךְ מַמְשִׁיכִים אֶת הַחֵלֶק הַשֵּׁנִי שֶׁל הַהַלֵּל, וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה, שִׁירָה וְזִמְרָה; אֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים אֶת נִגּוּנֵי הַהַלֵּל וְכָל הַשִּׁירִים שֶׁיֵּשׁ עַל מִלּוֹת הַהַלֵּל - מְצֻוֶּה עֲלֵיהֶם לָשִׁיר זֹאת בְּתוֹךְ אֲמִירַת הַהַלֵּל, כִּי בְּלֵיל פֶּסַח מַרְבִּים בָּזֶה בְּיוֹתֵר - כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר נִגּוּנִים! [וְאַפְלּוּ אִם אָדָם לֹא רָגִיל לְנַגֵּן - יְנַגֵּן מַה שֶּׁיּוֹדֵעַ...].

וּבְתוֹךְ זֶה אוֹמְרִים "הֹדוּ לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ" וְכוּ', וְרָאוּי לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד בָּזֶה בִּפְרָט כְּשֶׁמַּגִּיעִים לַמִּלִּים "לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת

לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ״, וְכַיָּדוּעַ הַמַּעֲשֶׂה עַל הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע שֶׁנּוֹהֲגִין לְסַפֵּר בִּשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח, שֶׁבַּתְּחִלָּה הוּא אָמַר זֹאת בְּנִגּוּן שֶׁל לֵב־נִשְׁבָּר, וְאַחַר כָּךְ בְּנִגּוּן שֶׁל שִׂמְחָה וְכוּ׳, וְהַיּוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה לְמַעֲשֶׂה, שֶׁיְּכוֹלִים לִפְעֹל אָז בִּשְׁעַת הָאֱמִירוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַלָּלוּ דְּבָרִים נִפְלָאִים בַּשָּׁמַיִם, וְלִזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא הוּא **״עוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ״** - יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּאֵלּוּ נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת, וְעָלֵינוּ לְפַקֵּחַ עֵינֵינוּ לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם, וְעַתָּה, בַּלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, עָלֵינוּ לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד לְבַקֵּשׁ הֲמוֹן מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיַּעֲשֶׂה אִתָּנוּ נִפְלָאוֹת, וְיִהְיוּ יְשׁוּעוֹת בְּכָל הָעִנְיָנִים, וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁאֵינֶנּוּ בַּטְלָן, אֶלָּא הוּא מְנַצֵּל אֶת הָרְגָעִים הַקְּדוֹשִׁים הַלָּלוּ!

[וְאָכֵן מִנְהָגוֹ שֶׁל מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א בְּלֵיל פֶּסַח, בְּעֵת שֶׁמַּגִּיעִים אֶל הַפָּסוּק הַזֶּה - **״לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ״**, שֶׁחוֹזְרִים וְשָׁרִים זֹאת שׁוּב וְשׁוּב בְּנִגּוּן נִפְלָא שֶׁל שִׂמְחָה בְּמֶשֶׁךְ דַּקּוֹת אֲרֻכּוֹת, וְהַמַּעֲמָד הוּא נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, אַשְׁרֵי הַנּוֹכֵחַ בּוֹ!].

וּבְכָל זֶה צְרִיכִים לִזְכֹּר הֵיטֵב: אֲנַחְנוּ אָכֵן עוֹשִׂים אֶת הַדְּבָרִים הַלָּלוּ כָּאן בְּזֶה הָעוֹלָם בְּאֹפֶן גַּשְׁמִי, אַךְ הֵם פּוֹעֲלִים דְּבָרִים גְּדוֹלִים מְאֹד בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם!

נִרְצָה

סִיּוּם הַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ הוּא: ׳נִרְצָה׳, וְעִנְיָנוֹ הוּא, שֶׁאַחַר כָּל הָעֲבוֹדוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה יְקַיֵּם בָּנוּ ׳נִרְצָה׳ - שֶׁאֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לִהְיוֹת מְרוּצִים לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְרָאוּי לִזְכֹּר הֵיטֵב, שֶׁ׳נִּרְצָה׳ זֶה אוֹתִיּוֹת ׳הָרָצוֹן׳, כִּי מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הַלָּלוּ - הָעִקָּר שֶׁנִּזְכֶּה לְ׳רָצוֹן׳ קָדוֹשׁ וַאֲמִתִּי כָּל

הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, וְזֶה יִהְיֶה תָּמִיד הָרָצוֹן שֶׁלָּנוּ - לִבְעֹר לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וּלְהִדָּבֵק בּוֹ, וְעַל־כֵּן רָאוּי מְאֹד לְבַקֵּשׁ אָז: **רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לָנוּ רָצוֹן! שֶׁכָּל הַשָּׁנָה יִהְיֶה לָנוּ רָצוֹן לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ, לִלְמֹד תּוֹרָה, לְהִתְפַּלֵּל, שֶׁזֶּה יִהְיֶה כָּל הָעִנְיָן שֶׁלָּנוּ, שֶׁתָּמִיד 'נִרְצֶה' - יִהְיֶה לָנוּ רָצוֹן חָזָק תָּמִיד לְהִתְקָרֵב אֵלֶיךָ! בַּלַּיְלָה הַזֶּה אֲנַחְנוּ מַתְחִילִים מֵהַהַתְחָלָה וְעַד הַסּוֹף כְּדֵי שֶׁנַּגִּיעַ אֶל 'הָרָצוֹ' הַזֶּה, שֶׁנִּהְיֶה מְרוּצִים לְפָנֶיךָ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְתָמִיד יִבְעַר בָּנוּ הָרָצוֹן הָעֶלְיוֹן הַזֶּה!**

וְהַמִּנְהָג שֶׁמְּסַיְּמִים אֶת לֵיל־הַסֵּדֶר בְּכָל מִינֵי שִׁירִים נִפְלָאִים, כְּגוֹן "אַדִּיר הוּא", "אֶחָד מִי יוֹדֵעַ", "חַד גַּדְיָא", שִׁירִים שֶׁהֵם חֵלֶק מֵעַם יִשְׂרָאֵל, וְהֵם תִּקּוּנִים עֶלְיוֹנִים, וְהַכֹּל נִכְלָל בְּעִנְיַן שֶׁל 'נִרְצָה' - 'הָרָצוֹ', לְהַרְאוֹת שֶׁזֶּה הָרָצוֹן שֶׁלָּנוּ - לָשִׁיר וּלְזַמֵּר לִכְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וַאֲנַחְנוּ לֹא בּוֹרְחִים מֵהַסֵּדֶר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אֶלָּא אַדְרַבָּה, זֶהוּ הָרָצוֹן שֶׁלָּנוּ, לְהִשָּׁאֵר וְלִהְיוֹת דְּבוּקִים בְּהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְהַמְשִׁיךְ כָּל זֹאת עָלֵינוּ לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּלְכָל יְמֵי חַיֵּינוּ, אָמֵן וְאָמֵן!

חֲסַל סִדּוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ, כְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסַדֵּר אוֹתוֹ כֵּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה, קוֹמֵם קְהַל עֲדַת מִי מָנָה.

בְּקָרוֹב נַהֵל נִטְעֵי כַנָּה, פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלָיִם!

מְסֻפָּר עַל הַצַּדִּיק הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבֵּנוּ חַיִּים
בַּעַל הַ'דִּבְרֵי חַיִּים' מִצַּאנְז זי"ע, שֶׁפַּעַם
אַחַר עֲרִיכַת לֵיל הַסֵּדֶר, הִטָּה אֶת עַצְמוֹ
בִּשְׂכִיבָה שֶׁל חֵרוּת עַל מִטַּת הַהֶסֵבָּה,
וְהִנִּיחַ יָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה עַל בִּטְנוֹ וְאָמַר
בְּהִתְלַהֲבוּת גְּדוֹלָה: **'שִׂישׂוּ מֵעַי שִׂישׂוּ!**
כַּמָּה שֵׂמוֹת יֵשׁ בִּכְזַיִת מַצָּה, וְכַמָּה שֵׂמוֹת
יֵשׁ בְּמָרוֹר וּבְאַפִּיקוֹמָן וְכָרְפַּס וְכוֹרֵךְ,
וְכַמָּה שֵׂמוֹת יֵשׁ בְּאַרְבַּע כּוֹסוֹת וּבַהַגָּדָה,
וְכֻלָּם כְּאֶחָד יָרְדוּ לְתוֹךְ מֵעַי, שִׂישׂוּ מֵעַי
שִׂישׂוּ, כַּמָּה שֵׂמוֹת יֵשׁ בָּכֶם בָּעֵת!'...
וְעֵינָיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל הָרַבִּי מִצַּאנְז זי"ע
זָלְגוּ אָז דְּמָעוֹת שֶׁל גִּיל מֵרֹב שִׂמְחָה
וְהִתְרַגְּשׁוּת שֶׁהָיוּ לוֹ מִקְּדֵשַׁת כָּל הַמִּצְוֹת
הָאֵלּוּ.